

Pod titulom „Serbja we Łužicy – Drěmacy poklad w Sakskej?“ je Konrada Adenauerowa založba CDU w štyrjoch wysulanych přez livestream aktualne wobstejnosc našeho ludu předstajila. Štož woprawdźite połoženje Serbow znaje, dyrbyje so jara dźiwać, kak sej woni sami swoju prekernu situaciju přeco hišće rjane barbja.

W slědže online-foruma „Jedyn lud, jedyn hiós!“ bě rěč wo politiskej participaciji našeho ludu. W swojim zawodze slawješe bywša zapoślanca zwjazkowneho sejma Marja Michalkowa w najróżnjich barbach zhrmadne stawizny Serbow a Němcow. Tysac lět su woni w pječa přikladnej „přezjednosći jako wjetšina a mjeřišina žiwi byli“ a tež džensa we „wuběrnej zhrmadnosći“ we Łužicy sydla. Štož konfrontacije znaje, kotřež so wšudže tam jewa, hdžež wjetšina na mjeřišnu storči, dyrbi ze zawiscu na paradiške wobstejnosc Serbow we Łužiskej „Šlarafiji“ hladac.

Njewobhonjeni připostuchar njeslyše ničo wo srjedzowěkskej kolonizaciji abo wo namócnej germanizaciji maleho słowjanskeho naroda w kejšorskim času, w nacionalsocializmie, ničo wo jeho marginalizaciji, wo wotbagrowanju serbskich wsow abo wo přemóranju serbskich mjenow na wjesnych tafлах atd. Kaž Michalkowa mjenješe, njeje so Serbam hišće ženje tak derje šlo kaž džensa, čehoždla so na serbskim status quowje ničo změnić njetreba. We mni budźi to začić sfašlowanja stawiznow našeho ludu.

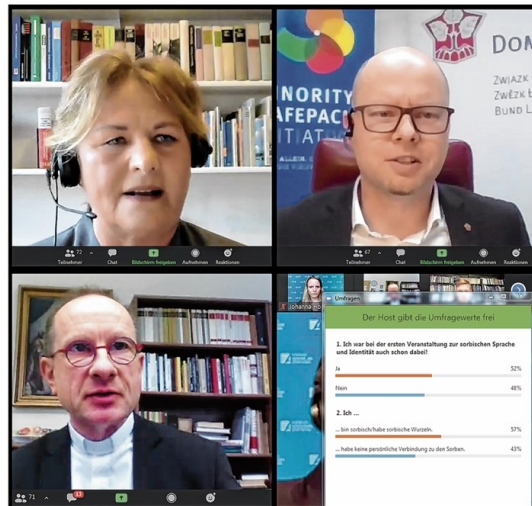
W diskusiji wšak bywša politikarka přizna, zo rozsudža w demokraciji wjetšina, ale Serbja maja přiwšim personalne prawa. Žane słowo wo tym, kak nuznje woni tež kolektivne prawa trjebaja, štož by poprawom žro mjenowanje temy byc dyrbjało. We wustawje drje tojšo k Serbam stej. To pak wostanje tak dolho jeno symbolika, dolhož njjesu jich prawa w prakcy zwoprawdžene a kontrolowane. A rozprawy na přiklad wo połoženju serbskeho ludu njepisaja gremije mjeřišiny, ale němske knježerstwo.

W předchadźacym forumje bě Chrošćanski farar Měrćin Delenk zwěšćil, „zo je ličba katolskich Serbow w jich džensnišim připóznatym sydlenkim rumje wot časa reformacije poměrnje konstantna“. To je hižo tohodla zwažiwać twjerdženje, dokelž sej wjetšina Njeserbow mysli, zo je cyła Łužica katolska. Po reformaciji je pak 90 procentow Serbow ewangelsku wěru přiwzało. Nic hačle, ale wosebje džensa přihladujemy njewšednej eroziji serbskeje rěče. Cuzym pak sugerujemy, zo je połoženje našeho ludu w ideálnym stawje. To wšak ani za katolski region njepřitjechi.

Ličba serbsčiny rěčacych je minjene lětdzesatki – kaž to statistiske přepytowanja z lěta 2007 jasnje pokazuja – tež w katolskej kónčinje wo poloju woteběra, předewšim mjez džěćimi a mlodostnymi. Hdyž za džesać abo pjatnaće lět starša generacija hižo njebudže, drje

Kak sej Serbja swoje połoženje rjane barbja

Mysle dr. Měrćina Wałdy k pozicijam někotrych zastupjerow našeho ludu w livestreamach Konrada Adenaueroweje založby

Člonka Zwjazkowneho předsydstwa Domowiny a přjedawša zapoślanca zwjazkowneho sejma Marja Michalkowa, předsyda serbskeho třěšneho zwjazka Dawid Statnik a Chrošćanski farar Měrćin Delenk (wothorjeka wotlěwa) we woblitku livestreamow Konrada Adenaueroweje založby pod titulom „Serbja we Łužicy – Drěmacy poklad w Sakskej?“ / Deleka naprawo wuslědk naprašowanja ze zarjadowanja, kotřež bě 7. apryla

Reprodukcija: Bosćan Nawka

džensniša snadna ličba hišće jónu wo poloju spadnje. Jako tehdy mjenowane přepytowanje přewjedžech, powědaše mi na přiklad rozholosownik Helmut Richter, zo ma wón nadawk, wotpowědny koncept zdželać, kelko připosluharjow Serbski rozhłós w přichodže scyła hišće zmjeje.

Wšitcy wšak dyrbjachmy přihladawać, zo buštej serbskej šuli začinjenej. We wšelakich serbskich wyšich šulach hižo druho rjadownju 5. lětnika njedowoleja. Wšudže faluja serbscy wučerjo. Serbske cyrkwy, institucije, politiske strony, zarjady, haj samo serbske towarstwa hižo žadyn dorost nimaja, abo serbska kultura so jako muzealna turistiska atrakcija marginalizuje. Brunicy dla su mnozy Serbja rolu zhubili, wjele serbskich wsow bu wotbagrowanych. W naslědnej krajine hižo ničo na serbske žiwjenje njedopinjna. Móžachu-li Serbja w katolskim miljeju swoju rěč hišće někak zdžeržeć, zo nětko tež tu kulturna substanca zhubja.

Za trašacym dónitom našeho ludu so hižo ničo chutnje njepraša. Předsyda Domowiny je wjacekróć wospjetował, a podobnje bu wón tež w tyžděniku Die Zeit citowany: „Dass unsere Sprache ausstirbt, ist Fakt!“

W poslednim digitalnym kole „Młody a serbski – perspektivy přichoda za Serbow“ praji předsyda Domowiny Dawid Statnik, zo je jeho třěšny zwjazk „najwjetše a najsyljšie zjednocenstwo serbskeje civilneje towaršnosće“ a prawnišce připóznata zastupjerka zajimow serbskeho ludu. Wotpoahladne pak wón při takich wuprajajach zamjelči, zo je Domowina jenož towarstwo a zo podsteji wona němskemu towarštwowemu prawu, z kotrymž su Serbja bohužel stajnje konfrontowani. Towarstwo smě prawnišce jeno swojich sobustawow zastupować, ženje pak cyly lud. To tak dolho nikomu njenapadne, dolhož so ničo za tym njeprašaja a dolhož njeje nikomu eklatantny rozdžěl mjez towarstwom a demokratisce legitimowanym zastupnistwom rozkladženy.

Za serbske, we wustawje zapisane naleznosće njeksistuja žane wuwjedzenske postajenja, njeksistuja tež žana institucija, kotraž móhla zakladne prawa wšěch Serbow w politice abo před sudnistwom wuskorzić. Hižo lěta dolho Domowina ze wšemi možnymi trikami bojkotuje, zjawnje wo mjenowanych přifitach mjez wšemi Serbami diskutować.

Bytostny wobstatk politiskeje hygieny je džensa samopostajowanje. Wšudže na swěće wuwoluja sej male ludy a mjenšiny swoje demokratisce legitimowane zastupnistwo, z kotrymž swoje nutřkowne naleznosće same rjaduja a so z nimi skónčnje cyle hinak identifikuja. Na prašenje, čehodla nimaja Serbja parlament, wotmolwi tež Marja Michalkowa, zo takji za třebny nima. Wona twjerdžeše, zo za to w Němskej pječa žane zakone nje wotbjeja. Serbja su potajkim jenički lud na swěće, kotryž njemě a njemóže žane demokratisce wólby přewjesć. Čehodla njeje so Domowina minjene 30 lět wo to starała? Abo čehodla chowa so člonka

jeje zwjazkowneho předsydstwa stajnje za někakjimi němskimi zakonjemi, kotřež přeco Serbam interpretuje?

Na forumje Michalkowa znowa twjerdžeše, zo maja Serbja kulturnu awtonomiju. Njeje woprawdže znate, što to woznamjenja? Runje to chce Serbski sejim na kóždy pad za Serbow z personalnej awtonomiju docpěć. Serbskemu sejmej Marja Michalkowa wumjetowaše, zo chce tón teritorialnu awtonomiju. Runje nawopak sej wón wot wšeho spoćatka a w kóždym swojim koncepcje personalnu awtonomiju žada, štož je smjerć wazny rozdžěl. Sejmikarjo so prašaja, što je zaměr, tajke a hinaše absurdne wopacnosće – džensa prajimny tomu fake news – rozšěrjeć?

Polizaciju Marje Michalkoweje abo tež Domowiny, zo njeje pječa zakonja wo wutworjenju serbskeho ludoweho zastupnistwa, Hamburgski ludoprawnik prof. Stefan Oeter w swojim posudku raznje wotpokazuje. Dolha tradicija subsidiarity je mjenujucy we wustawowym prawje Němskeje zakótwnjena. To rěka, zo wěste skupiny swoje nutřkowne naleznosće awtonomije rjaduja, kaž cyrkwy, zaměrwoje zwjazki abo komuny. Oeter wobkruća, zo ničo přecowo konstrukciju personalneje awtonomije z wutworjenjom zjawnowprawniskeje korporacije Serbow njeřeči. To hodžało so bjez problemow z demokratiskimi wólbammi zwoprawdžić. Wón zdobom podšmórnje, zo by takja korporacija pomhała přewinć roztrěskanosć mjeřišinoweje zjawnosće, jeje institucijow a komunow.

Dźiwne hódančko tuž je, čehodla so bywša zapoślanca a Domowina ze wšej namocu tomu spječujetej, zo Serbja jako lud synlišne prawa dóstanu. Njeje to přerada serbskich zajimow? W tymle zwisku je interview z bywšim sakskim ministrom Stanišlawom Tiličom, w Serbskich Nowinach z 9. měrca 2018, zajimawy. Wón tam praji, zo je w Berlinje 1990 z Marju Michalkowej, Joachimom Gauckom a Richardom Schröderom hromadže ze zamolwitymi Domowiny wuradźował. „A my diskutowachmy wo tym, kak hodži so zastupnistwo Serbow institucionalizować. Z džensnišeho wida dyrbu rjeć, zo běše serbska strona malo přihotowana, njebě so z nowymi zakonskimi wuměnjenjemi doć zeznajomita. [...] To pak njebu docpěte [t. r. hamtske zastupnistwo], dokelž bě Domowina faktisce towarstwo.“

Njeje potajkim připad a njezadźiwa, zo my Serbja žanu připóznatu korporaciju zjawneho prawa a tak žadyn křizowy management nimamy, kotryž by naš lud do žiweje zhrmadnosće wjeđil, kiž by jeho naleznosće ze wšemi aktarami kaž ze Založbu za serbski lud, Domowinu, institucijemi, komunami abo towarstwami koordinował, strategisce planował a woprawdže tež politisce zwoprawdžil.

■ Pod rubriku Diskusija wozjewjeja SN kontrowersne teksty, kotřež měli wuměnu myslow a mjenjow pohonjeć.